

Regina și reforma

Cînd visa că era din nou în Englitera și că era ducesa Mary, Regina plîngea în somn, slăbiciune pe care nu și-ar fi îngăduit-o în timpul zilei. Cînd se trezea, Maria știa că o așteaptă o zi grea. Primea știrile dimineții de parcă s-ar fi așteptat la ele. Aici, la Iași, visele din copilărie și din adolescență o făceau să se simtă, dacă nu puternică, cel puțin în stare să primească veștile proaste cu un aer încrezător și cu un optimism pe care soțul ei de obicei nu-l împărtășea de cînd ajunseseră în refugiu.

Ferdinand era îngrijorat că în cele din urmă armatele care ocupaseră Bucureștiul aveau să ajungă și la Iași. Trupele române i se păreau Regelui o biată carne de tun pentru cuceritori. Dezamăgit de politicieni și speriat de lipsa de pregătire militară a generalilor, soțul ei se temea să nu fie luați prizonieri de nemți, fiindcă nu se mai puteau refugia nici măcar în Rusia, unde era un soi de balamuc popular, iar rudele lor, țarul și țarina, fuseseră luați prizonieri de bolșevici, cu tot cu copiii lor. În această privință Ferdinand avea dreptate, admitea Regina. Nu mai aveau unde să se ducă, decît dacă ar fi plecat, riscant, cu aeroplanul la Londra sau la Paris, ceea ce nici Ferdinand nu voia. Nu fiindcă i-ar fi fost frică să zboare, dar se gîndea că un rege trebuie să moară pentru țară, nu ca fugar, într-un avion francezesc.

În dimineața aceea, Regina s-a lăsat îmbrăcată ca de obicei de doamnele ei de companie, chiar dacă această operațiune o plictisea. Acum, doamnele au îmbrăcat-o în alb, cu o lentoare agitată care o scotea din sărite. Dar trebuia să le răsplătească cumva că veniseră la Iași împreună cu ea și că vreo cîteva începuseră să trăiască pe

datorie, fiindcă își terminaseră banii cu care plecaseră de la București. Apoi, Maria a ieșit la promenadă prin oraș cu birja. La aceeași oră ca de obicei, ceea ce voia să însemne că și în ziua aceea se simțea în siguranță. Localnicii de pe trotuare n-o mai aclamau ca înainte, dar mai întorceau capul după ea, chiar dacă nu-i mai înghițeau pe refugiații de la București.

În drumul ei către spital, Maria își făcea curaj de una singură. Trebuia să se descurce cu mirosurile insuportabile de acolo. Cele de jeg, de puroi și de excremente care o făceau să vomeze, încît nu mînca nimic înainte de a pleca la drumul către primul spital. Regina nu vomează! își spunea în timp ce i se întorcea stomacul pe dos, trecînd de la un pat la altul și punîndu-le mîna pe față răniților și bolnavilor. Iar regalul ei soț asculta rapoartele matinale ale generalilor sau ale ofițerilor pe care generalii îi trimiteau de pe front ca să-l țină pe Rege la curent cu ultimele mișcări de trupe, cînd Ferdinand îi întreba, de fiecare dată, dacă sînt în stare să le țină piept inamicilor. În privința asta, nici măcar generalul Berthelot, șeful misiunii franceze, nu știa ce să-i spună Regelui.

Situația pe front era în mișcare de cînd rușii se retrăseseră și se mai țineau și de rele în retragere. Totuși, brava armată română n-o luase pe urmele revoluției de la ruși, dar, după părerea generalului francez, poate că Majestatea Sa n-ar fi trebuit să conteze prea mult pe asta. Domnul Brătianu (ori că era de conivență cu franțuzul, ori că îi prinsese ideea din zbor) l-a sfătuit pe Rege să-i împrăietărească pe soldați, ca să fie sigur de devotamentul lor. Oricum, fata în casă a domnului Brătianu, Maricica, și-a anunțat rudele și prietenii din armată că vor primi pămînt, fiindcă Vodă și domnul ministru hotărîseră asta, deocamdată în secret.

Cînd a ajuns la spital, Regina, după ce a trecut de primele paturi, s-a trezit întrebată dacă era adevărat că soldații vor primi pămînt. Întrebarea i-a pus-o un sublocotenent tînăr, cu ochi negri, student în viața civilă, căruia doctorii nu-i mai dădeau mult de trăit. Maria i-a răspuns că nu trebuia

să se îndoiască de asta. După ce s-a îndepărtat de patul studentului și s-a uitat din nou spre el, a văzut că ochii lui negri încremeniseră. Așa că, atunci când s-a întors din expediția ei prin spitale, Regina le-a spus lui Brătianu și soțului ei că trebuiau să-i împrumutească pe cei care apărau țara. Brătianu i-a zis că asta ar fi însemnat să le ia din pământuri conservatorilor, dintre care unii erau favorabili tronului. Nu că i-ar fi părut rău, dar asta era o mișcare politică serioasă. Regele i-a răspuns lui Brătianu că, între a da țara pe mâna nemților și a le-o oferi bolșevicilor, prefera o cinstită reformă agrară. Asta însă era tot ca un fel revoluție, l-a avertizat Brătianu, mai mult ca să știe Regele la ce să se aștepte dacă el ar fi fost împotriva. Atunci Regina le-a spus că odată cu această împrumutură ar fi trebuit acordat și votul pentru toată lumea. „Adică și pentru femei?“, a întrebat Regele, uitându-se lung la ea. „Și ele ce cusur au?“, i-a replicat Regina. „Votul nu e treaba femeilor!“, i-au răspuns, aproape într-un glas, soțul ei și premierul Brătianu. După care atît Regele, cît și premierul au încercat s-o convingă, fiecare în parte, că nu se gîndiseră la ea, căci Regina nu era o femeie obișnuită, chiar dacă nici ea n-avea drept de vot.

Urechile cârciumilor

Valetul domnului Marghiloman a venit în persoană să-i anunțe pe patrioți, în Cișmigiu, două chestiuni. Domnul premier, despre care gurile rele susțineau că se vînduse nemților, fusese la Chișinău, unde Sfatul Țării votase că Basarabia trebuia să se unească cu Regatul României. Domnul premier primise, de la Iași, acordul lui Vodă pentru această misie oficială. De asemenea, domnul Costică Stere, proprietarul ziarului *Lumina*, fusese ales în Sfatul Țării de la Chișinău, ca patriot și om învățat ce era. Cu toate că, prin București, domnul Stere era acuzat că pac-tizase cu ocupanții de către persoane care nu se pricepeau la politică și răspîndeau zvonuri prostești.

Cînd avocatul Mailat a dat să-l întrerupă pe omul lui Marghiloman, acesta i-a făcut semn că nu terminase. Nemții puseseră ochii pe ei, așa că, după părerea domnului premier, patrioții ar fi trebuit să-și găsească alt loc de întîlnire, dacă nu voiau să aibă aceeași soartă ca negustorul Palamar, Dumnezeu să-l ierte. Și în nici un caz să nu se mai ducă toți să conspire prin berării! Cîrciumile au urechi nebănu-ite, ceea ce niște oameni ca ei ar fi trebuit să știe. Și dacă nu știau, le spunea el. De la înălțimea staturii sale, Valetul le-a mai zis că nemții nu voiau scandal, dar le ajungea că la Berlin se întruneau nemulțumiți de tot soiul, care „nu înțelegeau mersul războiului“ și pe care Poliția îi trata cu o suspectă blîndețe. Într-o țară ocupată puteau lua alte măsuri, mai aspre decît la ei acasă, unde civili zăpăciți de nebunia din Rusia ar fi vrut să facă și ei o revoluție. Apoi Valetul s-a uitat întrebător la avocat și la ceilalți. Mailat i-a spus că patrioții nu se temeau de samavolniciile nemțești. Dar dacă nu se mai puteau întîlni în Cișmigiu, ca să n-o pățească, unde, păcatelor, să se ducă?

Poate că la Bellu, i-a răspuns cât se poate de serios Valetul, deși nici acolo nu era sigur, căci prin Poliție erau cozi de topor care dădeau raportul la *Comendatura* germană sau se duceau la Capșa, unde se adunau bulgarii.

Tiberiu a simțit că trebuia să ia cuvîntul: dar la Sfînta Vineri, cimitir mai fără pretenții?! Valetul s-a uitat lung la el, de parcă l-ar fi cunoscut, dar nu știa de unde să-l ia. Nu era bărbatul doamnei moașe Vasilica?! Tiberiu i s-a recomandat, ca și cum nu l-ar fi auzit. Omul lui Marghiloman a insistat: soțul doamnei Vasilica, moașa? „Doamna Vasilica e soția mea!“, a precizat Tiberiu. Valetul i-a spus să nu se bizuie prea mult pe asta, chiar dacă distinsa lui doamnă avea o frumoasă reputație și printre ofițerii *Comendaturii*, pe care-i vindeca de una și de alta. Tiberiu, să leșine! Cu siguranță că omul premierului se înșela; nemții aveau doctorii lor, cu care veniseră aici! Valetul s-a uitat din nou lung la el, ca și cum ar fi vrut să-i spună ceva, dar se abținea. Doar l-a prevenit că, dacă n-ar fi fost doamna lui, ar fi avut și el aceeași soartă nenorocită ca răposatul domn Palamar. După care le-a spus din nou tuturor celor de față, optsprezece persoane, că domnul Marghiloman n-avea cum să-i scape, la un caz de Doamne ferește, dar că îi sfătua să-și reconsidere pozițiunea despre Consiliul de Miniștri și despre domnul Costică Stere către cunoscuții lor din București. Și, ca să-i facă pe plac și lui Tiberiu, a adăugat că ei ar fi putut să se întîlnească la Cimitirul Sfînta Vineri, undeva pe lîngă capelă, unde se strîngea lumea în zilele cu înmormîntări și în zilele de pomenire a morților.

Cînd a ajuns acasă, Tiberiu s-a dus direct la dulapul cu sticle de vin și cu băuturi spirtoase pe care le aducea Vasilica de pe urma consultațiilor ei. Le-a spus copiilor să nu-l bată la cap, fiindcă avea treburi mai serioase de făcut. Și-a ales o sticlă de țuică galbenă, de la cîmpie, mai tare decît celelalte, deschise la culoare, și s-a dus cu ea în dormitor. Și-a aprins o țigară, apoi a luat o gură de țuică. I se părea apă chioară față de horinca alambicurilor clandestine din Ardeal. Tiberiu știa însă cât de parșivă era țuica

asta, care aici, la București, se bea din țoiuri, nu din păhăruțele destinate horincii țepene din Ardeal.

Pînă în ziua aceea, Tiberiu își închipuise că-și găsisese de unul singur un rost în București, cu întîlnirile lui cu căzușii din Cișmigiu, chiar dacă nu aducea nici un ban în casă. El era, măcar, cel ce ținea în secret steagul sus în Bucureștiul ocupat. Cînd Vasilica a ajuns acasă, a întreat-o, cam îngălat la vorbă, dacă ea se ocupa și de tratarea nemților, ocupanții, de boli rușinoase. Obosită, moașa i-a spus că din nou băuse prea mult. Apoi l-a mîngîiat pe frunte și a încuiat ușa dormitorului, ca să nu intre copiii peste ei. S-a dezbrăcat și l-a ajutat și pe el să-și scoată hainele, așa cum n-o mai făcuseră de multă vreme.